

Przegląd ustawodawstwa pracy oraz przepisów związkowych za okres styczeń (uzupełnienie) — marzec 1951 r.

Zmiana przepisów w sprawie mieszkań służbowych i pracowniczych

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1951 r. (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 7), zmieniające rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 czerwca 1950 r. w sprawie mieszkań służbowych i mieszkań pracowniczych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 257), nakłada na pracodawców obowiązek dokonania do dnia 31 marca 1951 r. przydziału lokali mieszkalnych, zajmowanych przez pracowników w dniu przydziału, jeżeli lokale te w myśl przepisów powyższego rozporządzenia uważane są za mieszkania służbowe lub pracownicze.

Zniesienie zakazu wywozu mienia ruchomego z obszaru Ziemi Odzyskanych

Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1951 r. (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 11) została uchylona moc obowiązująca rozporządzenia Ministra Ziemi Odzyskanych z dnia 17 lutego 1948 r. w sprawie zakazu wywozu mienia ruchomego z obszaru Ziemi Odzyskanych (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 82 oraz Nr. 49, poz. 376).

W ten sposób wszelkie mienie ruchome (m. in. meble), stanowiące własność zarówno jednostek gospodarki uspołecznionej, jak też własność osób prywatnych, może być w razie potrzeby przewożone do innych dzielnic kraju. Wolny wywóz mienia nie dotyczy jednak ponemieckich maszyn, narzędzi i urządzeń technicznych, których wywóz wymaga zezwolenia prezydium właściwej rady narodowej, chyba, że wymienione maszyny, narzędzia i urządzenia znajdują się w posiadaniu jednostek gospodarki uspołecznionej albo, nadają się tylko do wykorzystania wyłącznie dla celów gospodarstwa domowego.

Wyznaczenie władz, powołanych do przyjmowania roszczeń i ustalania warunków do zaopatrzenia inwalidzkiego

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 grudnia 1950 r. (Dz. U. R. P.

Nr 3, poz. 21) ustala władze powołane do przyjmowania roszczeń o zaopatrzenia inwalidów, wniosków o uznanie osób za zaginione oraz do orzekania w sprawach uprawnień do zaopatrzenia. I tak, w myśl powyższego rozporządzenia władzami powołanymi do przyjmowania roszczeń o zaopatrzenia inwalidów i wniosków o uznanie osób za zaginione bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych, a także do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w tych sprawach, są prezydium wojewódzkich rad narodowych (Rady Narodowej m. st. Warszawy i m. Łodzi). Do orzekania o związku przyczynowym, o stopniu utraty zdolności zarobkowej spowodowanej tym uszkodzeniem oraz o prawie do dodatku na pielęgnację, o wysokości tego dodatku oraz o zaginięciu bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych uprawnione są inwalidzkie komisje rewizyjno-lekarskie w pierwszej instancji, a inwalidzkie komisje odwoławcze w drugiej instancji, działające przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych (Rady Narodowej m. st. Warszawy i m. Łodzi). Wymienione komisje składają się z przedstawicieli wydziału pracy i pomocy społecznej oraz wydziału finansowego prezydium wojewódzkiej rady narodowej, z lekarza wojskowego oraz z przedstawiciela Związku Bojowników o Niepodległość i Demokrację.

Dni wolne od pracy

Ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 28) ustala następujące dni, jako dni wolne od pracy: 1 styczeń — Nowy Rok, 6 stycznia — Trzech Króli, pierwszy i drugi dzień Wielkiej Nocy, 1 maja — Święto Państwowe, pierwszy dzień Zielonych Świąt, dzień Bożego Ciała, 22 lipca — Święto Odrodzenia Polski, 15 sierpnia — Wniebowzięcie, 1 listopada — Wszystkich Świętych, 25 i 26 grudnia — pierwszy i drugi dzień Bożego Narodzenia oraz wszystkie niedziele. Jednocześnie tracą moc wszystkie przepisy, regulujące sprawę dni wolnych od pracy odmiennie, niż przepisy wymienionej ustawy.

Stosunki służbowe nauczycieli szkół artystycznych i zakładów szkolenia artystycznego

W Dzienniku Ustaw Nr 5 z dnia 25 stycznia 1951 r. została ogłoszona ustawa z dnia 8 stycznia 1951 r. o stosunkach służbowych nauczycieli szkół artystycznych i zakładów szkolenia artystycznego. Ustawa ta normuje m.in. warunki zaliczenia w poczet nauczycieli stałych szkolnictwa artystycznego, sprawę zaliczania do czasu pracy w szkolnictwie artystycznym czasu pracy w innych gałęziach szkolnictwa, sprawę przerw w pracy oraz sprawę współdziałania związku zawodowego w sprawach, dotyczących kwalifikowania, przenoszenia i zwalniania nauczycieli.

Należności ławników za udział w posiedzeniach sądowych oraz o karach porządkowych na ławników

Ustawa z dnia 8 stycznia 1951 r. (Dz.U.R.P. Nr 5, poz. 41) określa normy należności za udział ławników w posiedzeniach sądowych oraz ustala kary porządkowe na ławników. W myśl powyższej ustawy ławnicy będący pracownikami zachowują przez czas pełnienia obowiązków ławnika prawo do wynagrodzenia lub uposażenia od pracodawcy. Inni ławnicy otrzymują na żądanie odszkodowanie za utracony zarobek w wysokości ich przeciętnego dziennego zarobku, w granicach jednakże do 30.— zł dziennie, pod warunkiem, że żądanie odszkodowania za utracony zarobek zgłoszą przed upływem trzech dni od ukończenia czynności, do której ławnik był powołany. Ławnicy zamieszkali poza miejscem urzędowania sądu otrzymują ponadto diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według norm, obowiązujących dla sędziów. Ławnicy, którzy bez usprawiedliwionych powodów nie stawiają się na posiedzenie sądowe lub też stawiają się z opóźnieniem, podlegają karze porządkowej do wysokości 60.— zł oraz obowiązani są do zwrotu wynikłych sąd kosztów sądowych. W razie złożenia należytego usprawiedliwienia kierownik sądu może zwolnić ławnika od nałożonej na niego kary. Od orzeczeń kierownika sądu w sprawach wymierzonych kar służy ławnikowi odwołanie do kierownika sądu bezpośrednio przelożonego nad sądem, w którym ławnik pełni swe czynności urzędowe.

Uposażenie nauczycieli

W Dzienniku Ustaw Nr 7 z dnia 31 stycznia 1951 r. ukazało się nowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 1951 r. w sprawie uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia. Rozporządzenie to, które uchyla poprzednie rozporządzenie w powyższej sprawie, ustala normy uposażenia zasadniczego oraz dodatków lokal-

nych i funkcyjnych dla nauczycieli, wychowawców, nauczycieli zawodu i asystentów, zatrudnionych w szkołach, zakładach, przedszkolach oraz na kursach, podległych Ministrowi Oświaty i Przesowi Centralnego Urzędu Szkolenia Zawodowego.

Dokonywanie zgłoszeń w zakresie ubezpieczeń społecznych, uiszczanie składek i kontrola zakładów pracy

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1951 r. (Dz.U.R.P. Nr 7, poz. 60) ustala sposób dokonywania zgłoszeń w zakresie ubezpieczeń społecznych, uiszczania składek i kontroli czynności zakładów pracy. Rozporządzenie dotyczy wszystkich pracowników, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, nie wyłączając ubezpieczenia dodatkowego górników. Rozporządzenie nakłada na zakłady pracy obowiązek zarejestrowania się we właściwym oddziale obwodowym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ciągu 10 dni od uruchomienia zakładu oraz obowiązek zgłaszania do ubezpieczenia wszystkich zatrudnionych pracowników. W razie niedopełnienia tego obowiązku przez zakład pracy zgłoszenia może dokonać każdy zainteresowany pracownik. Ponadto każdy zakład pracy obowiązany jest co miesiąc do dnia 10-go podawać właściwemu oddziałowi obwodowemu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stan zatrudnienia za miesiąc ubiegły, łącznie z obliczeniem składek za ten miesiąc. Wymienione rozporządzenie normuje także szczegółowo tryb i warunki wydawania oraz dokonywania wpisów w legitymacjach ubezpieczeniowych, a ponadto ustala sposób opłacania składek ubezpieczeniowych.

Ułgi w podatku od lokali

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 stycznia 1951 r. (Dz.U.R.P. Nr 8, poz. 63) przyznaje ulgi w opłacie podatku lokalowego osobom pobierającym zaopatrzenie emerytalne z fundusów publicznych i nie posiadającym innych źródeł dochodu, jeżeli osoby te nie zajmują lokali większych niż trzyizbowe. Rozporządzenie nie uchyla dalej idących ulg, jakie dotychczas osobom pobierającym zaopatrzenie emerytalne z fundusów publicznych przyznały na rok 1950 gminne bądź miejskie rady narodowe na podstawie dekretu o podatkach komunalnych.

Zaokrąglenie sum w przepisach o podatku od wynagrodzeń

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 lutego 1951 r. (Dz.U.R.P. Nr 9, poz. 68) przewiduje, że sumy podstawy opodatkowania wyrażone w przepisach o podatku od wynagrodzeń w złotych, będących w obiegu przed dniem 30 października 1950 r. zaokrąglą się, po ich

ustawowym przeliczeniu, do pełnych złotych w ten sposób, że końcówkę do 49 gr odrzuca się, a od 50 gr wwyż zaokrągla się do pełnego złotego w górę. Natomiast sumy podatku od wynagrodzeń zaokrągla się po ich ustawowym przeliczeniu, w ten sposób, że końcówkę do 4 gr odrzuca się, a od 5 gr wwyż zaokrągla się do najbliższych 10 gr w górę.

Zmiana warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 12 lutego 1951 r. (Dz.U.R.P. Nr 9, poz. 72), które weszło w życie z dniem 1 lutego r. b., ustala nowe warunki nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych. W myśl tego rozporządzenia pracownik otrzymuje zasiłek rodzinny po upływie trzech miesięcy kalendarzowych od podjęcia pracy — za każdy następny miesiąc kalendarzowy, przepracowany w tym samym zakładzie pracy, aż do rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego. Za miesiąc kalendarzowy uważa się co najmniej 20 dni, przepracowanych w czasie pomiędzy pierwszym a ostatnim dniem miesiąca. Do dni pracy wlicza się wszystkie okresy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie za pracę oraz okresy usprawiedliwionej nieobecności w pracy. Do 3-miesięcznego okresu zatrudnienia, uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego, wlicza się także okres zatrudnienia w poprzednim zakładzie pracy, jeżeli podjęcie pracy w innym zakładzie pracy nastąpiło wskutek przeniesienia służbowego (z wyjątkiem dyscyplinarnego), a przerwa w zatrudnieniu nie przekraczała 5 dni lub wskutek zwolnienia z pracy z powodu likwidacji zakładu pracy, jego reorganizacji, bądź zmniejszenia ilości personelu, a przerwa w zatrudnieniu nie przekracza 15 dni. Ponadto do 3-miesięcznego okresu zatrudnienia wlicza się okres pełnienia funkcji państwowych lub społecznych, okres szkolenia zawodowego, okres pobierania zasiłku chorobowego oraz okres pobierania renty z powodu utraty co najmniej 50% zdolności do pracy. Rozporządzenie nie dotyczy pracowników sezonowych w rolnictwie, leśnictwie, gospodarstwach rybnych i hodowlanych, cukrownictwie, przy uprawie tytoniu, w przemyśle ziemniaczanym, gorzelnianym, kamieniołomach oraz w służbach drogowej i wodnej, melioracyjnej i regulacyjnej. Dla tych pracowników sprawa zasiłków rodzinnych zostanie uregulowana oddzielnie.

Świadczenia emerytalne dla górników zatrudnionych pod ziemią

Uchwała Nr 15 Prezydium Rządu z dnia 10 stycznia 1951 r. (Monitor Polski Nr A-5, poz. 64) ustala warunki i wysokość świadczeń emerytalnych dla górników, zatrudnionych pod ziemią. Za pracowników objętych uchwałą,

uważani są pracownicy kopalń węgla, rud, kruszców i glinki ogniotrwalej, zatrudnieni pod ziemią lub przy głębieniu szybów, oraz pracownicy niższego, średniego i wyższego dozoru w kopalniach.

Jako równorzędną z pracą pod ziemią uważana jest, pod warunkami wymienionymi w uchwale, praca w związku zawodowym, w administracji przedsiębiorstw górniczych, w urzędach górniczych, w górniczych instytutach naukowo-badawczych i w Ministerstwie Górnictwa. Ponadto za równorzędne z okresami zatrudnienia pod ziemią uważa się okresy pobierania zasiłku chorobowego (także z tytułu macierzyństwa) oraz okresy niezawodowej służby wojskowej, przypadające bezpośrednio po okresie zatrudnienia pod ziemią. Świadczenia emerytalne przysługują górnikom zatrudnionym pod ziemią, jeżeli stali się niezdolni do pracy pod ziemią po przepracowaniu co najmniej 10 lat pod ziemią, albo jeżeli stali się niezdolni do pracy w wyniku wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, bądź wreszcie jeżeli ukończyli 55-ty rok życia i przepracowali pod ziemią lub w pracy równorzędnej 25 lat. Wysokość świadczeń emerytalnych, w zależności od okresu pracy i grupy uposażenia wynosi od 175,— do 840,— zł miesięcznie. Pracownikom, odznaczonym tytułem „Zasłużonego Górnika Polski Ludowej”, przysługuje wzrost renty górniczej o 10%. Uchwała Prezydium Rządu przewiduje zaopatrzenie emerytalne także dla wdów i sierot po górnikach. Zaopatrzenie to wynosi dla wdowy 60%, dla jednej sieroty 30%, dla dwóch sierot 50%, a dla trzech i więcej sierot 60% świadczeń, przysługujących zmarłemu górnikowi. Świadczenia dla sierot wypłacane są jednak tylko w przypadku śmierci górnika w następstwie wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej. W innych przypadkach przysługują uprawnienia na zasadach dotychczasowych.

Dodatki specjalne do uposażenia pracowników państwowych

Uchwała Nr 48 Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1951 r. (Monitor Polski Nr A-10, poz. 151) ustala zasady i warunki przyznawania niektórym kategoriom pracowników państwowych dodatków, uzasadnionych specjalnymi kwalifikacjami i warunkami służby. Dodatki specjalne wynoszą od 20% do 50% uposażenia zasadniczego danego pracownika; mogą być przyznawane we władzach centralnych pracownikom zaszerogowanym w grupach od V — I, a w prezydiach rad narodowych oraz w urzędach bezpośrednio i pośrednio podległych władzom naczelnym — w grupach od VII — I; okres, na który może być przyznany dodatek specjalny, nie może przekraczać pół roku. Dodatek specjalny może być przyznany jedynie przy równoczesnym istnieniu następujących

warunków: 1) posiadania przez pracownika wykształcenia, dającego wysokie kwalifikacje fachowe w danej specjalności, 2) szczególnego doświadczenia i praktyki w zakresie spełnianych funkcji, 3) pełnienia szczególnie odpowiedzialnych obowiązków, 4) wykazywania ponadprzeciętnej inicjatywy i wyróżnienia się wynikami pracy, 5) odpowiedniej postawy społecznej.

Wynagrodzenie dozorców

Zarządzeniem Ministra Finansów z dnia 17 stycznia 1951 r. (Monitor Polski Nr A-11, poz. 168) zostało unormowane wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w charakterze dozorców (pracowników pilnujących budynków, urządzeń i ruchomości oraz odźwiernych, portierów i pilnujących bram, pojazdów i placów). Wynagrodzenie dla wymienionych pracowników zostało ustalone ryczałtem w wysokości 267,80 zł (+dodatek lokalny: w Warszawie 55,20 zł, a w Elblągu, Gdańsku, Gdyni, Sopocie, Szczecinie oraz w powiatach: elbląskim, gdańskim, morskim, szczecińskim i wolińskim — 13,30 zł, miesięcznie za 46-godzinny tydzień pracy. Za każdą godzinę pilnowania ponad 8 godzin na dobę (w sobotę ponad 6 godzin na dobę) do pełnych 12 godzin na dobę dozorczy otrzymują zasadnicze wynagrodzenie godzinowe, po zwiększone o 10%. Za godziny nadliczbowe przekraczające 72 godzinną normę tygodniową, w wynagrodzenie będzie obliczane z 50% dodatkiem za dwie pierwsze godziny, nadliczbowe a ze 100% dodatkiem za następne godziny nadliczbowe oraz za godziny nadliczbowe, przypadające na noc lub w niedzielę i święta.

Zmiany w przepisach w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet

Ustawa z dnia 26 lutego 1951 r. o zmianie ustawy w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 94) wprowadza do dotychczasowych przepisów, dotyczących ochrony pracy kobiet, zmiany w kierunku udostępnienia kobietom pewnych rodzajów prac, od których kobiety były dotychczas odsunięte. Jednocześnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1951 r. (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 96) zawiera wykaz prac wzbronionych dla kobiet¹.

Zasady wynagradzania pracowników administracji zakładów naprawczych parowozów i wagonów przedsiębiorstwa PKP

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 13 z dnia 12 marca 1951 r. ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1951 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników admini-

stracji zakładów naprawczych parowozów i wagonów przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”. Rozporządzenie to ustala 8 kategorii uposażenia zasadniczego (od 320,— do 830,— zł miesięcznie) dla pracowników finansowo-księgowych oraz 12 kategorii uposażenia zasadniczego (od 270,— do 830,— zł miesięcznie) dla pozostałych pracowników administracyjnych. Rozporządzenie przewiduje 4 stawki dodatku funkcyjnego, w wysokości od 63,— do 189,— zł miesięcznie. Pracownikom, zatrudnionym na obszarze miast: Elbląga, Gdańska, Gdyni, Sopotu, Szczecina oraz powiatów: elbląskiego, gdańskiego, morskiego, szczecińskiego przysługuje dodatek lokalny, którego wysokość — w zależności od kategorii uposażenia — wynosi od 22,05 do 63,— zł miesięcznie.

Uposażenie sędziów, asesorów i aplikantów sądowych

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 13 z dnia 12 marca 1951 r. zostało ogłoszone rozp. Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1951 r. w sprawie uposażenia sędziów, asesorów i aplikantów sądowych. Rozp. przewiduje dla tej kategorii pracowników 4 grupy uposażenia zasadniczego w wysokości od 787,50 do 1.323,— zł miesięcznie oraz 7 stawek dodatku funkcyjnego w wysokości od 157,50 do 630,— zł miesięcznie. Sędziom, pełniącym służbę na obszarze m. st. Warszawy przysługuje, w zależności od grupy uposażenia, dodatek lokalny w wysokości od 20,50 do 30,— zł miesięcznie, a sędziom pełniącym służbę na obszarze miast: Elbląga, Gdańska, Gdyni, Sopotu i Szczecina oraz powiatów: elbląskiego, gdańskiego, morskiego, szczecińskiego i wolińskiego — dodatek lokalny w wysokości od 44,10 do 80,40 zł miesięcznie. Asesorzy sądowi otrzymują uposażenie zasadnicze według grupy VI, a aplikanci sądowi według grupy VIII pracowników państwowych, podlegających ustawie o państwowej służbie cywilnej, oraz dodatek lokalny w wysokości przyznanej tym grupom — o ile przysługuje on na danym terenie. Ponadto asesorzy sądowi otrzymują dodatek służbowy w wysokości 126,— zł miesięcznie, a aplikanci sądowi w wysokości 63,— zł miesięcznie.

Przeliczenie odszkodowań za utratę życia lub zdrowia

Wątpliwości powstałe przy przeliczaniu na nową walutę odszkodowań (rent) z tytułu utraty życia lub zdrowia w przypadkach, gdy dłużnikiem jest jednostka gospodarki społecznej, a wypadek nie nastąpił w związku z pełnioną służbą lub pracą — wyjaśnia okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr 28 z dnia 8 lutego 1951 r. (Monitor Polski Nr A—15, poz. 213), w myśl

którego powstałe przed dniem 30 października 1950 r. zobowiązania z tytułu odszkodowania za utratę życia lub zdrowia, należne od jednostek gospodarki społecznej w rozumieniu § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 października 1950 r. w sprawie określenia stosunku przealiczenia niektórych zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 461 i Nr 51, poz. 471), powinny być przeliczone według stosunku 100,—zł w dawnym pieniądzu równe 3,—zł w nowym pieniądzu. Powyższa zasada obowiązuje także w przypadkach, gdy utrata życia lub zdrowia nastąpiły bez związku z pełnioną służbą lub pracą, przy czym zasada ta powinna być stosowana z mocą obowiązującą od dnia 30 października 1950 r.

Prawa i obowiązki głównych (starszych) księgowych jednostek budżetowych

W Monitorze Polskim Nr A—18 z dnia 7 marca 1951 r. została ogłoszona uchwała Rady Ministrów Nr 112 z dnia 21 lutego 1951 r. w sprawie praw i obowiązków głównych (starszych) księgowych jednostek budżetowych. W myśl powyższej uchwały jednostkami budżetowymi są władze, urzędy, instytucje i zakłady państwowe, których dochody i wydatki są objęte budżetem Państwa, oraz te jednostki organizacyjne przedsiębiorstw, które na podstawie przepisów szczególnych utrzymywane są z budżetu Państwa. Głównym księgowym jednostki budżetowej jest kierownik komórki prowadzącej rachunkowość budżetu i pozabudżetowych środków specjalnych. Główny księgowy jest w pełni odpowiedzialny za zachowanie dyscypliny finansowo-budżetowej oraz zasad prawidłowej i oszczędnej gospodarki budżetowej. Główny księgowy ustala w ramach obowiązujących przepisów oraz umów o pracę szczegółowe obowiązki służbowe podporządkowanych sobie pracowników. Wszystkie komórki organizacyjne jednostki budżetowej i zakładów pomocniczych obowiązane są przysyłać głównemu księgowemu niezbędne dla rachunkowości i kontroli dokumenty, jak również wszelkiego rodzaju umowy, ustalenia dotyczące norm i inne materiały, związane z gospodarką budżetową jednostki budżetowej. Zawarcie umów lub udzielenie zamówień, angażujących kredyty budżetowe lub pozabudżetowe środki specjalne, wymagają uprzedniej zgody głównego księgowego. Główny księgowy może odmówić podpisania i wykonania zleceń, dotyczących operacji sprzecznych z obowiązującymi przepisami oraz z zasadami prawidłowej i oszczędnej gospodarki.

Uchwałą Rady Ministrów Nr 113 z dnia 21 lutego 1951 r. (Monitor Polski Nr A—18, poz. 235) uchwała Rady Ministrów Nr 112 została rozciągnięta także na głównych (starszych) księgowych przedsiębiorstw budżetowych. W przedsiębiorstwach tych zostały wydzielone komórki organizacyjne rachunkowości, na czele których stoją główni (starsi) księgowi.

Rola, zadania i uprawnienia majstra w uspołecznionych przemysłowych zakładach pracy

Celem wzmocnienia roli i autorytetu majstra w uspołecznionych przemysłowych zakładach pracy, a tym samym wzmocnienia jednoosobowego kierownictwa oraz usprawnienia organizacji procesów produkcyjnych — została wydana uchwała Prezydium Rządu z dnia 21 lutego 1951 r. (Monitor Polski Nr A—18, poz. 236), określająca szczegółowo zadania i uprawnienia majstra, zarówno na odcinku organizacji produkcji, jak też w odniesieniu do podległych mu pracowników. W myśl powyższej uchwały majstrom może być mianowany tylko technik lub wysoko kwalifikowany robotnik, który w drodze dłuższej praktyki w danym zawodzie, zdobył potrzebne kwalifikacje, sprawdzone w drodze egzaminu złożonego przed komisją egzaminacyjną, powołaną przez dyrektora zakładu pracy. Majstra mianuje kierownik zakładu pracy na wniosek kierownika wydziału (oddziału) produkcyjnego. Majster jest bezpośrednim przełożonym i kierownikiem grupy pracowników, zatrudnionych na powierzonym mu wyrażnie, określonym odcinku pracy i w tym charakterze rozdziela pracę, pilnuje jej wykonania, dba o przestrzeganie przepisów o socjalistycznej dyscyplinie pracy, o prawidłowej obsłudze maszyn i urządzeń, o bezpieczeństwie i higienie pracy itp., a ponadto opiniuje wnioski o przeszerokowaniu pracowników do wyższej kategorii płac oraz przedstawia wnioski o udzielenie nagród za szczególne osiągnięcia w pracy lub wnioski o ukaranie winnych naruszenia regulaminów pracy.

Zasady prowadzenia stołówek pracowniczych

Uchwałą Prezydium Rządu Nr 118 z dnia 21 lutego 1951 r. (Monitor Polski Nr A—19, poz. 246) zostały ustalone nowe zasady prowadzenia stołówek pracowniczych oraz zasady tworzenia oddziałów zaopatrzenia robotniczego. W myśl powyższej uchwały każda stołówka powinna stanowiąc w zasadzie samodzielną komórkę organizacyjną, pozostającą na rozrachunku gospodarczym i działającą w oparciu o swój preliminarz, zatwierdzony przez władzę nadzorczą. Do zadań stołówek należy wydawanie jednorazowego podstawowego posiłku dla każdej zmiany pracowników oraz prowadzenie bufetu. Koszt prowadzenia stołówki pokrywają stołownicy. Państwo przychodzi stołówkom z pomocą w zakresie wyposażenia stołówki w podstawowe środki pracy (lokal, urządzenie, sprzęt, remonty i inne wydatki administracyjno-rzeczowe) w granicach przewidzianych w budżecie Państwa. Pomoc Państwa jest wypłacana w formie dotacji, według norm ustalonych przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego. Szczegółowe zasady prowadzenia stołówek, zarządzania nimi oraz warunki i tryb uzyskiwania dotacji określi Minister Handlu Wewnętrznego.

Uchwała Prezydium Rządu przewiduje ponadto, że w zakładach pracy powinny być utworzone także oddziały zaopatrzenia robotniczego, do zadań których będzie należało prowadzenie stołówek, bufetów i sklepów przyzakładowych, prowadzenie pomocniczych gospodarstw ogrodniczo-warzywnych, tucz trzody chlewnej, hodowla bydła i innych zwierząt domowych, prowadzenie punktów usługowych, jak np. warsztatów naprawczych obuwia, pralni, pracowni krawieckich itp. Oddział zaopatrzenia robotniczego stanowić ma wyodrębnioną jednostkę organizacyjną przedsiębiorstwa, prowadzoną na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym. Koszt utrzymania oddziału zaopatrzenia robotniczego wraz ze wszystkimi podległymi mu zakładami powinien być objęty planem finansowo-gospodarczym.

Działalność stołówek podlega kontroli społecznej, którą sprawuje właściwa rada zakładowa lub miejscowa za pośrednictwem komisji stołówkowej.

Wyznaczenie w Urzędzie Patentowym wydziałów do załatwiania spraw patentowych wynalazków, wzorów i usprawnień

Zarządzeniem Przewodniczącego P. K. P. G. z dnia 30 grudnia 1950 r. (Biuletyn P. K. P. G. Nr 2, poz. 12) zostały wyznaczone w Urzędzie Patentowym R. P. wydziały do załatwiania spraw pracowniczych wynalazków, wzorów i usprawnień, a ponadto został utworzony Wydział Udoskonaleń Technicznych, do którego zakresu działania należy załatwianie spraw pracowniczych udoskonaleń technicznych, określonych w dekreście z dnia 12 października 1950 r. o wynalazczości pracowniczej.

Zatrudnianie emerytów w niepełnym wymiarze godzin

W Biuletynie P. K. P. G. Nr 2 z 1951 r. zostało ogłoszone wyjaśnienie Prezesa Rady Ministrów w sprawie zatrudnienia emerytów. W myśl powyższego wyjaśnienia emeryci mogą być zatrudniani w niepełnym wymiarze godzin, przy takich czynnościach, które nie wymagają obecności pracownika w ciągu całego dnia pracy. Pracownicy, zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin pracy, podlegają przepisom o dyscyplinie pracy w zakresie godzin objętych umową o pracę; wynagrodzenie tych pracowników powinno być obliczone proporcjonalnie do ilości godzin pracy.

Wstęp przedstawicieli służby zdrowia do prowadzonych przez Państwo zakładów pracy

Zarządzeniem Przewodniczącego P. K. P. G. z dnia 3 lutego 1951 r. (Biuletyn P. K. P. G. Nr 4) została unormowana sprawa wstępu przedstawicieli służby zdrowia do prowadzonych

przez Państwo zakładów pracy, celem przeprowadzenia inspekcji i kontroli stanu sanitarno-higienicznego tych zakładów. Na podstawie powyższego zarządzenia wstęp do zakładów pracy przysługuje na całym obszarze Państwa — Dyrektorowi Departamentu Sanitarno-Epidemiologicznego Ministerstwa Zdrowia oraz Dyrektorowi Państwowego Zakładu Higieny, na terenie województwa (m. st. Warszawy i m. Łodzi) wstęp do zakładów pracy przysługuje: kierownikom wydziałów zdrowia prezydiów wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych m. st. Warszawy i m. Łodzi), kierownikom oddziałów sanitarno-epidemiologicznych wydziałów zdrowia prezydiów rad narodowych (rad narodowych m. st. Warszawy i m. Łodzi), wojewódzkim inspektorom sanitarnym i higieny pracy oraz kierownikom filii Państwowego Zakładu Higieny. Na terenie powiatu wstęp do zakładów pracy przysługuje kierownikom wydziałów zdrowia prezydiów powiatowych rad narodowych, na terenie miasta — kierownikom wydziałów zdrowia prezydiów miejskich rad narodowych, a na terenie portu — kierownikowi morskiego urzędu zdrowia oraz lekarzom portowym. Wymienione osoby mają prawo wstępu do zakładów i pomieszczeń pracy o każdej porze dnia i nocy na podstawie jednorazowej przepustki i w asyście osoby wyznaczonej przez kierownika zakładu pracy.

Urlopy dla pracowników, uczniów szkół korespondencyjnych oraz studentów wydziałów zaocznych szkół wyższych

Zarządzeniem Przewodniczącego P. K. P. G. z dnia 19 lutego 1951 r. (Biuletyn P. K. P. G. Nr 5, poz. 54) została uregulowana sprawa udzielania urlopów na dokończenie nauk i pomocy w nauce pracownikom przedsiębiorstw i zakładów gospodarki społecznej, uczniom korespondencyjnych i zawodowych oraz studentom wydziałów (studiów) zaocznych szkół wyższych. W myśl tego zarządzenia pracownicy ogólnokształcących i zawodowych oraz studentom wydziałów (studiów) zaocznych szkół wyższych. W myśl tego zarządzenia pracownicy ogólnokształcących państwowych szkół korespondencyjnych mogą korzystać z płatnych urlopów w ilości od 7—9 dni w ciągu roku szkolnego, celem wzięcia udziału w zebraniach konsultacyjnych i przygotowania się do egzaminów rocznych. Pracownikom-studentom wydziałów (studiów) zaocznych szkół wyższych przysługuje płatny urlop — łącznie do 21 dni w ciągu roku akademickiego, dla wzięcia udziału w zebraniach konsultacyjnych, wykładach i ćwiczeniach oraz dla złożenia egzaminów. Powyższych urlopów nie wlicza się pracownikom do czasu urlopu wypoczynkowego. Zakład pracy ma obowiązek sprawdzić, czy cel urlopu został osiągnięty. W przypadku złożenia egzaminu z wynikiem ujemnym pracownikowi nie wolno udzielać płatnego urlopu dla powtórnego przygotowania

z tzw. „paczek żywnościowych“ w Stacjach Opieki nad Matką i Dzieckiem zostaje z dniem 1 lutego 1951 r. zlikwidowane.

Stacjom zostaje przywrócony ich charakter profilaktyczny w zakresie opieki nad dzieckiem

do lat 3 i przechodzą one pod bezpośredni zarząd ZLP.

Pismo Okólne Nr 6 z dnia 14. II. 1951 r. jest uzupełnieniem pisma okólnego Nr 2 i podaje ramowe rozbitcie stawek na kosztta rodzajowe.

Lp.	Wyszczególnienie	Stawka na osobodzieci	Osobowe	Rzeczowe	Żywnienie	
					Dzieci i personel razem	w tym żywnienie personelu
1	Żłobki dzienne — średnia	9,45	4,37	1,06	4,02	—
2	Żłobki do 30 miejsc	10,55	5,43	1,08	4,04	—
3	Żłobki od 30 do 60 miejsc	8,85	3,77	1,08	4,—	—
4	Żłobki ponad 60 miejsc	7,85	2,88	0,93	4,04	—
5	Żłobki tygodniowe	15,—	7,40	1,84	5,76	—
6	Żłobki sezonowe wiejskie	6,—	2,28	0,58	3,14	—
7	Przedszkola zakładów pracy — średnia	6,50	2,04	0,45	4,01	0,18
8	Przedszkola do 70 miejsc	6,55	2,10	0,45	4,—	0,18
9	Przedszkola ponad 70 miejsc	6,40	1,98	0,45	3,97	0,18
10	Przedszkola PGR	5,—	1,95	0,30	2,75	0,18
11	Świetlice dziecięce	3,—	0,68	0,22	2,10	—
12	Ogrody jordanowskie	3,—	0,68	0,22	2,10	—
13	Kolonie i obozy	10,20	2,19	1,17	6,84	0,42
14	Półkolonie	6,—	1,68	0,32	4,—	0,28
15	Dziecińce wiejskie	4,80	1,75	0,32	2,73	0,18
16	Turnusowe domy wczasów dziecięcych	12,90	2,64	2,04	8,22	0,97
17	Prewentoria	17,40	4,32	3,42	9,66	1,26

U w a g a: Wszystkie stawki z wyjątkiem stawki dla prewentoriów podaje się bez nakładów majątkowych.

Nakłady majątkowe w stawce dla prewentorium w wysokości 1 zł 20 gr mieszczą się w wydatkach rzeczowych.

W żłobkach nie przewiduje się żywienia personelu zgodnie z Instrukcją Ministerstwa Zdrowia.

Pismo Okólne Nr 7 z dnia 19. II. 1951 r. przypomina, iż postanowienia zawarte w piśmie okólnym Nr OGXAUF-5 z dnia 5. III. 1949 r. wydanym przez b. Min. Przemysłu i Handlu, a ustalającym, iż dzieci przebywające w prewentoriach powinny być ubezpieczone od nieszczęśliwych wypadków, prewentoria zaś od odpowiedzialności cywilnej, oraz w uzupełniającym piśmie z dn. 21. IV. 1949 r. znak: OGXA-f-5 nakładającym obowiązek ubezpieczenia na inne placówki opieki nad dzieckiem — są nadal obowiązujące. Postanowienia te, są Ministerstwami wyłonionymi z b. Min. Przemysłu i Handlu, obowiązują również Ministerstwa: Leśnictwa, Rolnictwa, Komunikacji, Żeglugi, Zdrowia, Oświaty, Kultury i Sztuki, Gospodarki Komunalnej, Budownictwa, Finansów, Prezydium Rady Ministrów, oraz przedsiębiorstwa bezpośrednio nadzorowane przez PKPG.

Praktycznie biorąc powyższe pismo przypomina, iż każde dziecko, korzystające z jakiegokolwiek placówki socjalnej musi być ubezpieczone w PZUW od nieszczęśliwego wypadku.

Pismo Okólne Nr 8 z dnia 20 lutego 1951 r. nakłada na resorty obowiązek zestawienia rocznych sprawozdań inwestycyjnych, uzgodnionych z właściwą komórką inwestycyjną.

Pismo Okólne Nr 9 z dnia 3 marca 1951 r. ustala, iż w miesiącach lipcu i sierpniu 1951 r. należy zorganizować w domach turnusowych kolonie letnie. Koszta związane z ich prowadzeniem powinny zamykać się w stawkach kolonijnych (patrz Pismo Okólne Nr 2).

Min. Finansów. Dep. Budżetów Społecznych i Kulturalnych pismem z 7. II. 1951 r. Znak: B5/174/4/51 ustalił, iż salda FAS z roku 1950 przechodzą na r. 1951 w przedsiębiorstwach

na rozrachunku gospodarczym w stosunku do jednostek i celów, które w r. 1951 zostały objęte preliminarzami pozabudżetowych środków specjalnych zgodnie z § 10 Zarządzenia Min. Finansów z dn. 9. XII. 1950 r. (Monitor Polski z 19. XII. 1950 A—131, poz. 1635).

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 57 z 21 lutego 1951 r. w sprawie zasad korzystania z urzędzeń opieki nad matką i dzieckiem.

Zarządzenie reguluje tzw. „odpłatność“ tj. wpłaty pracowników, których dzieci korzystają z urzędzeń socjalnych na rachunek akcji socjalnej.

Wysokość wpłat pracowników zależy od wysokości dochodów matki i ojca, lub też opiekunów dziecka.

Do dochodów zalicza się:

- wszelkie dochody pobierane przez rodziców lub opiekunów,
- zasiłki rodzinne,
- stypendia,
- alimenty pobierane na dzieci.

W zakładach pracy — rada zakładowa (rada miejscowa, oddział związku zawodowego), na wsi — Komisje Związku Samopomocy Chłopskiej z udziałem przedstawiciela rady narodowej (w stosunku do dzieci mało i średniorolnych chłopów i członków spółdzielni produkcyjnych) mogą stosować częściowe lub całkowite zwolnienie od opłat.

Zwolnienie lub ulgi mogą być stosowane do dzieci:

- przodowników pracy;
- rodzin wielodzietnych (od trojga dzieci) z tym, że w rodzinach wielodzietnych ze zwolnień lub ulg 50% korzystają: przy dochodzie do 600 zł rodziny posiadające 3-je dzieci; przy dochodzie do 800 zł rodziny posiadające 4-ro dzieci;

niezależnie od wysokości dochodu rodziny posiadające 5-ro i więcej dzieci;

- inwalidów, emerytów, rencistów; jak również do:
- sierot;
- pólsierot i dzieci matek samotnych;
- dzieci wymagających izolowania od środowiska domowego lub w przypadkach długotrwałej choroby członka rodziny. Zwolnienie lub ulgi do 50% mogą być stosowane w granicach:

do 20%	dzieci korzystających z przedszkoli,
„ 30% „ „	ze żłobków wszelkich typów,
„ 30% „ „	ze świetlic dziecięcych i ogrodów jordanowskich,
„ 20% „ „	z różnych form letnich wczasów dziecięcych,
„ 30% „ „	z turnusowych domów wczasów dziecięcych,
„ 50% „ „	z domów zdrowia (prewentoria przeznaczone dla dzieci z rodzin gruźliczych są całkowicie nieodpłatne).

Wysokość opłaty, uzależnioną od dochodów rodziców ustala ref. socjalny. Należne kwoty pobiera się do dnia 10 każdego miesiąca i wpłaca na dochód akcji socjalnej w pozabudżetowych środkach specjalnych w danym tytule budżetowym.

Podstawą ustalenia odpłatności jest następująca tabela:

Ogólny dochód mies. netto zł	Żłobki miejskie zł	Żłobki tygodniowe zł	Przedszkola miejskie zł	Świetlice dziecięce zł	Ogrody jordanowskie zł	Kolonie zł	Półkolonie zł	Domy wczasów dziecięcych za turnus zł	Domy zdrowia dziecka zł
od 401 do 400	15	25	15	7	8	15	12	30	30
od 501 do 500	18	30	18	8	9	18	14	35	35
od 601 do 600	22	35	22	9	10	22	17	40	40
od 801 do 800	26	40	26	10	11	30	20	45	45
od 1001 do 1000	30	45	30	11	12	40	25	50	50
od 1201 do 1200	35	55	35	14	15	50	30	60	60
od 1501 do 1500	40	67	40	16	18	60	36	70	70
od 2001 do 2000	50	80	50	18	22	70	42	80	80
od 2501 do 2500	60	100	60	20	25	80	50	100	100
ponad 2500	75	125	75	25	30	100	60	140	140

U w a g a: wszystkie opłaty podano w stosunku miesięcznym prócz domów wczasów dziecięcych, gdzie opłata odnosi się do 42-dniowego turnusu.

O R Z E C Z N I C T W O

**ROZP. PREZ. RZPLITEJ Z 16 MARCA 1928 R.
O UMOWIE O PRACĘ PRACOWNIKÓW UMY-
SŁOWYCH (Dz.U. Nr 35, poz. 323)**

Samo przychodzenie pracownika do pracy w stanie podniecenia alkoholowego może być uznane za ważną przyczynę rozwiązania umowy o pracę z winy pracownika w rozumieniu art. 32 lit. d) rozp. Prez. o umowie o pracę pracowników umysłowych.

Z uzasadnienia orzeczenia S. N. z dnia 28 marca 1950 r. — Wa C 378/45.

Powód Antoni W. wnosił w pozwie o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 65 000 zł z tytułu: 3-miesięcznego odszkodowania za zwolnienie z pracy bez wypowiedzenia...

Strona pozwana powództwa nie przyznała, wyjaśniając, iż powód został zwolniony z pracy wskutek nienależytego wywiązywania się ze swych obowiązków i nadużywania alkoholu.

Sąd Pracy w Warszawie... powództwo oddalił. Na skutek skargi apelacyjnej powoda Sąd Okręgowy... wyrok Sądu Pracy zmienił i powództwo uwzględnił w całej rozciągłości. Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty stawiane powodowi co do zaniedbywania się przez niego w obowiązkach nie znalazły w świetle materiału dowodowego należytego potwierdzenia... O ile chodzi o nadużywanie alkoholu przez powoda, to wprawdzie okoliczność ta została stwierdzona zeznaniami świadków B. i H., lecz z zeznań św. S. wynika, że z powodu nadużywania alkoholu miało miejsce raz tylko zaniedbanie się powoda w wykonywaniu powierzonych mu obowiązków. Okoliczność, że powód miał zajęcie z sierżantem Szefem Kompanii artystycznej na tle nadużycia alkoholu, nie była przyczyną do zwolnienia powoda z pracy, jak to wynika z zeznań św. B....

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarża Prokuratoria Generalna, która w skardze kasacyjnej zarzuca:

a) obrazę art. 250 i 251 k.p.c. — polegającą na przyjęciu za przesłankę wyroku faktu punktualnego przychodzenia przez powoda na próby i koncerty przy pominięciu i nierozważeniu, że samo punktualne przychodzenie do pracy pracownika, jeśli przychodzi do tej pracy w stanie zamroczenia alkoholowego i pod jego wpływem wywołuje awantury, nie może mieć żadnego znaczenia dla ustalenia właściwego wykonania przez pracownika jego obowiązków...

c) obrazę art. 32 rozp. o umowie pracy prac. umysł. polegającą na przyjęciu przez Sąd Okręgowy, że pracodawca nie miał podstawy do rozwiązania stosunku pracy z powodem, pomimo iż zostało ustalone, iż powód przychodził do pracy w stanie nietrzeźwym, z pijacką chrypką, uniemożliwiająca mu pracę śpiewaka solisty, i że wywoływał awantury.

Zarzuty skargi kasacyjnej uznać należy za uzasadnione.

Trafnie wywodzi skarga kasacyjna, że samo punktualne przychodzenie pracownika do pracy nie może być wystarczającą przesłanką dla przyjęcia, że pracownik wywiązuje się należycie ze swych obowiązków, skoro do pracy przychodzi on w stanie zamroczenia alkoholowego i pod jego wpływem wywołuje awantury.

Trafny jest również pogląd skarżącej, że już samo przychodzenie pracownika do pracy w stanie podniecenia alkoholowego może być uznane za ważną przyczynę rozwiązania umowy o pracę z winy pracownika w rozumieniu art. 32 p. d) rozp. o pracę prac. umysł. Stan podniecenia alkoholowego uniemożliwia bowiem, a co najmniej utrudnia, należyte wykonywanie obowiązków przez pracownika i może wywierać ujemny wpływ na organizację pracy w danym zakładzie pracy. Tolerowanie nadużywania alkoholu przez pracownika w czasie pracy nie da się pogodzić ze stosunkiem do pracy w Państwie Ludowym. Stosunek ten wymaga od pracownika pełnej świadomości i pełnej wydajności jego sił i zdolności.

Jest rzeczą notoryczną, iż alkohol z reguły zmniejsza sprawność władz umysłowych i fizycznych, a tym samym zmniejsza zdolność do pracy, w niektórych przypadkach może ponadto wpływać szczególnie ujemnie na te organy, których właściwości są decydujące dla rodzaju pracy spełnianej przez danego pracownika. Ma to m. in. miejsce, gdy idzie o wpływ alkoholu na organ głosu, który jest decydujący dla możliwości śpiewu.

W sprawie zostało stwierdzone, że powód nadużywał alkoholu i to w czasie pracy.

Powołani w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego świadkowie B. O. i H. stwierdzili, że powód „często upijał się i wywoływał awantury”, że „nie było dnia, żeby W. nie był pijany” (św. B.), że „powód często pił wódkę, co wpływało demoralizująco na zespół” (św. O.), wreszcie, że powód „ciągle miał chrypkę” (św. H.) Nad zeznaniami tymi nie mógł Sąd Okręgowy przejść do porządku. W szczególności nie może obalić tych zeznań zeznanie św. S. który zeznał, że „w lecie 1948 powód nie mógł śpiewać raz jeden, gdyż był pijany. Okoliczność, że tylko raz jeden powód doprowadził się przez nadużycie alkoholu do takiego stanu, że wogóle nie mógł śpiewać nie wyklucza bowiem, że w pozostałych przypadkach, gdy stan zamroczenia alkoholowego nie uniemożliwił mu wprawdzie śpiewu całkowicie, praca jego jako śpiewaka nie była jednak pełnowartościowa i że wskutek używania alkoholu głos jego stawał się zachrypnięty. Oczywiście dla śpiewaka solisty jest to dyskwalifikujące. W tym stanie rzeczy nie

można uznać, by ocena dowodów przeprowa-
dzona przez Sąd Okręgowy dokonana została po
całkowitym i wszechstronnym rozważeniu ze-
branego materiału zgodnie z art. 250 § 1 k. p. c.

KODEKS KARNY

(Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 60, poz. 571)

1. Przepis art. 18 § 2 k. k., jak to wynika
z jego treści, wyłącza możliwość zastosowania
nadzwyczajnego złagodzenia kary wobec osób,
które popełniły przestępstwo w stanie zawnio-
nogo odurzenia alkoholowego. Taki stan odur-
zenia alkoholowego nie tylko nie może być uwa-
żany za podstawę do nadzwyczajnego złagodzenia
kary, lecz z reguły nawet za okoliczność lągo-
dzącą w rozumieniu art. 54 k. k. Przeciwnie:
w wypadkach gdy przestępstwo popełniła osoba
mająca z racji wykonywanego zawodu lub zaj-
mowanego stanowiska szczególny obowiązek za-
chowania pełnej świadomości (np. służba ruchu,
kierowcy, dozorczy itd.), stan opilstwa po-
czytywany być winien za okoliczność obciąż-
ającą.

2. Sady winny na podstawie art. 17 § 2 k. k.
stosować zasadę, że stan odurzenia alkoholowego
nie może wyłączać odpowiedzialności zarówno
wtedy, kiedy sprawca wprowadził się w stan
odurzenia alkoholowego w celu popełnienia prze-
stępstwa, jak również wówczas, gdy sprawca,
przewidując możliwość skutków przestępnych
swego opilstwa, na nie się godzi (art. 14 § 1 k. k.).
Stąd osoby, mające powierzone sobie funkcje,
które wymagają szczególnej przytomności umy-
ślu, popełniając przestępstwo w stanie odurzenia
alkoholowego, ponoszą pełną odpowiedzialność
karną. Tak np. dozorca fabryki lub innego zak-
ładu pracy, który dopuścił się kradzieży, ma-
szynista lub zwrotniczy, który spowodował nie-
bezpieczeństwo katastrofy lub zniszczenia ma-
szyn, nie mogą powoływać się na brak świadom-
ości w chwili popełnienia przestępstwa, wy-
wołany zawnionym odurzeniem alkoholowym.

Wytyczne Sądu Najwyższego z dnia
9 grudnia 1950 r. w zakresie zwalczania prze-
stępstw popełnionych w stanie odurzenia alko-
holowego.

Uzasadnienie

1. Przy uchwalaniu swych wytycznych, Sąd
Najwyższy wziął za punkt wyjścia groźny objaw
społeczny w postaci znacznej ilości przestępstw
spowodowanych lub dokonanych przez spraw-
ców, pod wpływem nadużycia alkoholu.

Alkoholizm, będący czynnikiem rozprężenia
rodziny, zachwiania jej równowagi moralnej oraz
materialnej — stanowi w wielu wypadkach
źródło przestępstw. Walka z tą zgubną dla klas
pracujących plagą alkoholizmu, dziedziczną
po ustrojach eksploatorskich posiada ogromne
znaczenie dla wzrostu dobrobytu materialnego
i poziomu kulturalnego mas ludowych.

2. Przesłanki powyższe nabierają szczególnej

wagi pod kątem widzenia wcielania w życie
Planu Sześcioletniego. Plan ten jest bowiem
ustawą o podstawowym znaczeniu państwo-
wym i wszystkim, co opóźnia lub utrudnia wyko-
nanie tego Planu, stanowi naruszenie chronio-
nego normą prawną zasadniczego interesu
społecznego. Toteż przestępczość pozostająca
w związku z nadużyciem alkoholu, którego
skutki odbijają się również na gospodarczym
odcinku naszego życia, wymaga w dzisiejszym
okresie wzmoczonej czujności ze strony orga-
nów stosujących represję karną. W związku
z tym sady winny zwracać szczególną uwagę na
to zagadnienie, kierując się w tym względzie
zadaniami wytkniętymi im w art. 3 prawa
o ustroju sądów powszechnych.

3. Na odcinku zatem wymiaru sprawied-
liwości walka z alkoholizmem powinna być pro-
wadzona w zasadzie przez wzmocnienie represji
karnej w stosunku do przestępców, działają-
cych pod wpływem alkoholu, jak również przez
wydobycie z procesów o takie przestępstwa od-
powiednich wartości dydaktyczno-społecznych.
Rozprawa powinna doprowadzić do dezaprobaty
postępowania sprawcy ze strony opinii pub-
licznej, a zwłaszcza ze strony środowiska, do
którego sprawca należy; przewód sądowy po-
winien nadto wykazać szkodliwość społeczną
popełnionego czynu, jako związek przyczynowy
z użyciem lub nadużyciem alkoholu, a w kon-
sekwencji doprowadzić do potępienia tego ro-
dzaju zjawisk, jako groźnej klęski społecznej.

4. Przechodząc do przepisów ogólnej części
kodeksu karnego, wiążących się ze sprawą prze-
stępczości na tle odurzenia alkoholem należy
mieć na uwadze, co następuje:

a) Do przepisu art. 17 § 2 k. k. należy stosować
interpretację logiczną, w szczególności gdy
chodzi o tzw. przestępstwa z zaniechania. *Actio
libera in causa* zachodzi bowiem nie tylko
w przypadku, gdy sprawca wprowadził się w stan
zakłócenia czynności psychicznej po to, by do-
konać przestępstwa (*dolus directus*), lecz również
w przypadku, gdy przez użycie takiej ilości alko-
holu, która wywołała stan określony w art. 17
§ 1 k. k., nie dopełnił cięższego na nim obo-
wiązku, a upijając się, mógł przy normalnym
biegu wypadków przewidzieć możliwość skutku
przestępnego lub przestępczości działania i na
to się godził (*dolus eventualis*). Jeżeli więc np.
zwrotniczy kolejowy będący w służbie upija się
do utraty przytomności i nie przedstawia zwrot-
nicy, to tym samym przewiduje możliwość po-
wstania niebezpieczeństwa katastrofy i na taką
ewentualność się godzi (art. 215 § 1 k. k.).

b) Przepisy art. 18 k. k. nie budzą wątpli-
wości, wobec czego wytyczne przyjmują ich
wykładnię, stosowaną dotąd przez sady.

5. Nawiązując do powyższych rozważań na-
leży przyjąć możliwość stosowania art. 286 § 1 k. k.
w przypadkach, gdy obowiązany do działania
urzędnik wprowadza się w stan niezdolności do

wypełniania swych obowiązków przez nadużycie alkoholu. Nie wymaga bowiem uzasadnienia, iż utrzymanie sił umysłowych i fizycznych w stanie należytej sprawności w czasie wykonywania czynności urzędowych stanowi zasadniczy obowiązek urzędnika. Nie dopełniając tego obowiązku, sprawca działa na szkodę interesu publicznego.

6. Stan odurzenia alkoholowego sprawcy w zasadzie nie powinien stanowić okoliczności łagodzącej w ramach art. 54 k. k. poza wyjątkowymi przypadkami, uzasadnionymi szczególnie okolicznościami sprawy lub osobą sprawcy, przy czym uwzględniać należy każdorazowo kryteria społeczne i klasowe; natomiast w przypadkach bumelanctwa, bójek, uszkodzeń ciała, lub przy tych przestępstwach, w których ujawnił się wskutek nadużycia alkoholu niewłaściwy stosunek sprawcy do swych obowiązków wymagających szczególnej uwagi i przytomności umysłu (np. kierowca samochodowy, pracownicy służby ruchu kolejowego itp.) stanowić winien okoliczność obciążającą.

7. W parze z surowym karaniem sprawców przestępstw, dokonywanych wskutek nadużycia alkoholu — winna pójść akcja zapobiegająca tego rodzaju przestępczości m. in. przez stosowanie przepisów prawa o wykroczeniach w stosunku do osób, dopuszczających się karalnych wybryków wskutek nadużycia alkoholu.

Przestępstwa popełniane w stanie odurzenia alkoholowego są często poprzedzane pijackimi wybrykami, posiadającymi różne postaci karalnego zakłócenia porządku publicznego, jak uhałasy, zaczepki, bójki, wulgarne wyzwiska, zamęcanie normalnego toku pracy środków komunikacyjnych itp.

Wypadki takie wypełniają same przez się stan faktyczny przepisów art. 28—31 prawa o wykroczeniach, a noszą w sobie zarazem niebezpieczeństwo popełnienia przez tych sprawców innych czynów, surowiej ściganych przez prawo.

Należyte stosowanie przez sądy przepisów prawa o wykroczeniach — przy wyłożonej wyżej wykładni art. 17, 18 i 54 k. k. — w przypadkach, gdy skazani w postępowaniu karno-administracyjnym żądają skierowania sprawy na drogę sądową, posiada przeto istotne znaczenie w walce z przestępczością na tle nadużycia alkoholu.

Do art. 286 § 1 KK

Urzędnik obowiązany jest do urzędowania w czasie i w sposób prawem przepisany, a uchylanie się od obowiązków dla wykonania innej zarobkowej pracy — naraża tym samym na szwank prawidłowe funkcjonowanie urzędu lub instytucji. Szkoła dla interesu publicznego w danym przypadku wynika z samego faktu nieobecności urzędnika na miejscu urzędowania i nie wymaga oddzielnego dowodu w tym

względnie, okoliczność zaś, że następowało wówczas wzajemne dobrowolne zastępowanie się urzędników — nie ma istotnego znaczenia, gdyby bowiem było możliwe przy zachowaniu prawidłowego toku urzędowania — zastąpienie dwóch urzędników przez jednego, Państwo w trosce o ograniczenie kosztów administracyjnych, niewątpliwie przeprowadziłoby te oszczędności.

Jedynie doraźna nieobecność urzędnika i wynikająca stąd konieczność zastępstwa są nieuchronne w urzędowaniu i sprawy te są obecnie uregulowane uchwałą Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w przedmiocie określenia przypadków usprawiedliwiających nieobecność w pracy oraz warunków i trybu usprawiedliwienia nieobecności, zaś sankcje za sprowadzenie przypadki zawinionej absencji normuje ustawa z dnia 19. IV. 1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy.

(Z wyroku SN z dnia 6. XI. 1950 r. — K 84/50).

Do art. 286 § 1 KK

Niedbałe prowadzenie przez magazyniera ksiąg magazynowych i kartotek, co spowodować mogło straty dla przedsiębiorstwa, z czego oskarżony jako człowiek obeznany z tokiem pracy w fabryce zdawał sobie sprawę, stanowi działanie na szkodę interesu publicznego, a więc przestępstwo umyślne z § 1 art. 286 k. k.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 1950 r. — K 700/50.

Sąd Najwyższy w sprawie Stefana R. osk. z art. 286 § 3 k. k. po rozpatrzeniu rewizji Prokuratora od wyroku Sądu Apelacyjnego w Kielcach z dnia 24 kwietnia 1950 r., na podstawie art. 395, 403 p. 2, 408 k. p. k. zaskarżony wyrok w części dotyczącej punktu 2 sentencji tegoż wyroku i kary łącznej uchylił i uznając Stefana R. za winnego, że w latach 1948 i 1949 w Radomiu, będąc magazynierem Państwowej Fabryki X., nie dopełnił obowiązku należytego prowadzenia ksiąg magazynowych i wydawania towarów z magazynu do produkcji, przez co spowodował nieusprawiedliwiony niedobór towarów ponad 700 000 zł — za ten czyn na mocy art. 286 § 1 k. k. skazał Stefana R. na karę jednego roku więzienia...

Rewizja Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Kielcach zarzuca zaskarżonemu wyrokowi obrazę art. 14 § k. k. w związku z art. 286 § 1 k. k. i wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej uznania Stefana R. winnym przestępstwa z art. 286 § 3 k. k. i uznania oskarżonego winnym popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k. k. i wymierzenie mu odpowiedniej kary.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wyraził, między innymi, następujący pogląd prawny:

Rewizja Prokuratora jest zasadna. Przewód sądowy ponad wszelką wątpliwość wykazał, że oskarżony prowadząc magazyn winien był

przyjmować towary i następnie wydawać je do produkcji za potwierdzeniem odbioru, przy czym konieczne było prowadzenie szczegółowych ksiąg magazynowych, w szczególności kartotek magazynowych. Oskarżony urzędował po „kumotersku“, pozwalając samym pracownikom na pobieranie z magazynu towarów i surowców — nie wpisując do kartotek wydanych towarów, a tylko notując wydane towary na świstkach papieru.

Sąd Apelacyjny w swym uzasadnieniu podkreśla, że oskarżony, jako człowiek dojrzały i znający się na toku pracy fabryki, zdawał sobie dokładnie sprawę z tego, że powyższe nie należyte pełnienie przez niego swych obowiązków może narazić fabrykę na poważne straty materialne, co rzeczywiście miało miejsce.

Wynika zatem z ustalenia Sądu Apelacyjnego i motywów zaskarżonego wyroku, że oskarżony przez niedbałe wykonywanie swych obowiązków przewidywał możliwość zaistnienia niedoborów i poważnych strat i na to się godził (dolus eventualis), a więc dopuścił się przestępstwa umyślnego z § 1 art. 286 k. k., a nie zaś, jak to błędnie przyjął Sąd Apelacyjny, z § 3 art. 286 k. k.

Z tych względów Sąd Najwyższy w tej części zaskarżony wyrok uchylił, uznając oskarżonego R. winnym przestępstwa z § 1 art. 286 k. k. i wymierzył mu za ten czyn karę jednego roku więzienia, jako odpowiadającą jego napięciu złej woli.

USTAWA Z DNIA 28. III. 1933 R. O UBEZPIECZENIU SPOŁECZNYM (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 396)

Pracodawca powinien wypłacić pracownikowi równowartość tych wszystkich świadczeń wypadkowych, których powód nie mógł otrzymać od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych we właściwym czasie na skutek nie zgłoszenia go do ubezpieczenia; obowiązek ten będzie miał charakter zastępczy, tj. pracodawca obowiązany jest uiszczyć pracownikowi rentę wzamian świadczeń nie otrzymanych we właściwym czasie od ZUS i na czas do uzyskania tych świadczeń od ZUS.

Z uzasadnienia orzeczenia S. N. z dnia 29. IX. 1950 r. — C 41/50.

Jak wynika z treści pozwu i co jest bezsporne w sprawie, powód nie był ubezpieczony przez pozwanego w czasie swojej pracy w młynie. W dacie wytoczenia powództwa nie miał on więc żadnych praw do świadczeń z tytułu ubezpieczenia od wypadków. W tym stanie rzeczy powód wystąpił przeciwko pozwanemu o zasądzenie nie tylko różnicy pomiędzy rentą, należną mu w myśl ogólnych przepisów prawa, a świadczeniami z tytułu ubezpieczenia, lecz wystąpił z żądaniem pełnego odszkodowania w formie renty, jaka jego zdaniem powinna przypadać mu na podstawie ogólnych przepisów pra-

wa. Powód powołał się wyraźnie w pozwie na okoliczność, iż nie był nigdzie ubezpieczony.

Roszczenie powoda zgłoszone w pozwie przedstawia się więc jako roszczenie zarówno o równowartość tych świadczeń, które należałyby się powodowi z tytułu ubezpieczenia od wypadków, gdyby był zgłoszony do ubezpieczenia, jak i o różnicę pomiędzy tymi świadczeniami a odszkodowaniem należnym powodowi w myśl art. 157—160 i 161 § 2 k.z. Dochodzenie przez powoda roszczeń powyższych jest uzasadnione w świetle art. 196 § 2 i 232 § 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym. W myśl tego ostatniego przepisu, w razie utraty przez ubezpieczonego prawa do świadczeń przewidzianych ustawą z powodu niezgłoszenia pracownika przez pracodawcę do ubezpieczenia, pracodawca obowiązany jest wypłacić zainteresowanemu sumę równą wartości wszystkich świadczeń jakie otrzymałby z tytułu swego ubezpieczenia oraz wynagrodzić mu szkody i straty. Ponieważ w dacie wytoczenia powództwa istniały przesłanki przewidziane w art. 232 cyt. ustawy, przeto powództwo to w momencie wytoczenia było w każdym razie zasadne.

W toku procesu sytuacja uległa o tyle zmianie, że pozwany zgłosił powoda do ubezpieczenia wstecz, a Ubezpieczalnia Społeczna zgłoszenie to przyjęła. Zgłoszenie to nastąpiło dopiero w dniu 29. VII. 1949 r., tj. gdy postępowanie w sprawie niniejszej toczyło się już w drugiej instancji. Na skutek zgłoszenia powoda do ubezpieczenia Ubezpieczalnia wszczęła postępowanie o rentę wypadkową dla powoda.

Powstaje kwestia, jaki wpływ może mieć to postępowanie o rentę wypadkową, toczące się w ZUS, na postępowanie w sprawie niniejszej a w szczególności czy postępowanie sądowe powinno ulec zawieszeniu do czasu wydania orzeczenia przez ZUS.

Wprawdzie nie może ulegać wątpliwości, że ewentualne przyznanie powodowi renty przez ZUS musi wyrzucić materialno-prawne skutki na zakres roszczeń powoda do pozwanego z uwagi na przepis art. 196 § 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym, ale w warunkach sprawy nie można uznać, aby okoliczność ta, sama przez się, miała powodować obigatoryjne zawieszenie postępowania. Sprawy o zasądzenie renty, a w szczególności renty z powodu utraty zdolności do pracy zarobkowej, mającej na celu dostarczenie poszkodowanemu środków utrzymania, powinny być prowadzone z największą szybkością. W sprawach tych postępowanie nie powinno być tamowane, chyba że wyraźnie przewidziane względy proceduralne tego wymagałyby, poza tym jednak postępowanie powinno zmierzać do jak najrychlejszego rozstrzygnięcia sprawy. Tylko przy takim postępowaniu sprawy o rentę z powodu utraty zdolności do zarobkowania będą mogły spełnić swoją właściwą funkcję społeczną.

Niewątpliwie z punkta widzenia przepisu

art. 196 § 2 ustawy požądane jest, aby orzeczenie ZUS o świadczeniach wypadkowych poprzedzało orzeczenie sądowe o cywilno-prawnych roszczeniach poszkodowanego. O ile jednak osiągnięte to mogłoby być kosztem szybkości postępowania sądowego i powodować nadmierną zwłokę w rozstrzygnięciu sprawy wobec tego, że postępowanie o rentę w ZUS nie zostało wszczęte przed wytoczeniem powództwa, sąd nie ma obowiązku wstrzymywania postępowania sądowe do czasu wydania orzeczenia przez władzę ubezpieczeniową. W danym przypadku późne wszczęcie postępowania w ZUS o rentę wypadkową nastąpiło z winy pozwanego, który nie zgłosił powoda w czasie jego pracy do ubezpieczenia, a dokonał tego nie tylko już po wypadku, lecz i po wyroku II instancji w sprawie niniejszej. W tych warunkach Sąd Okręgowy zasadnie odmówił wniosku pozwanego o zawieszenie postępowania do czasu wydania orzeczenia przez ZUS. Jest rzeczą słuszną i uzasadnioną w świetle ogólnych zasad o odpowiedzialności za winę i zaniechanie, by pozwany ponosił skutki swej opieszałości. Skutki tego polegają na tym, że pozwany powinien wypłacić powodowi zgodnie z art. 232 ustawy o ubezpieczeniu społecznym równowartość tych wszystkich świadczeń, których nie mógł otrzymać od ZUS we właściwym czasie wskutek nie zgłoszenia go do ubezpieczenia.

W związku jednak z przyjęciem powoda do ubezpieczenia po wypadku i z wszczęciem postępowania w ZUS o rentę wypadkową dla powoda, obowiązek pozwanego uiszczenia powodowi renty do tej wysokości, jaka przyznana by była powodowi przez ZUS, będzie miał charakter zastępczy, tj. pozwany w tej części obowiązany jest uiszczyć powodowi rentę tę w zamian świadczeń nie otrzymanych we właściwym czasie od ZUS i na czas do uzyskania tych świadczeń z ZUS.

Pozwany powoływał się na rozprawie kasacyjnej na to, że po wyroku II instancji ZUS przyznał powodowi rentę. Okoliczność ta nie mogła być jednak wzięta pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym, które ma na celu sprawdzenie prawidłowości i zasadności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd II instancji. Okoliczność przyznania powodowi renty wypadkowej przez ZUS, musi wprawdzie wywrzeć swoje materialno-prawne skutki na stosunki stron z uwagi na treść art. 196 § 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym, ale już poza ramami postępowania w sprawie niniejszej. Z uwagi na treść wymienionego przepisu świadczenia przyznane powodowi przez ZUS powinny być uwzględnione przy ustalaniu odszkodowania należnego powodowi od pozwanego. Zmniejszenia należności, zasądzonej powodowi od pozwanego, o równowartość świadczeń, jakie powód otrzyma od ZUS z tytułu renty wypadkowej, w razie odmowy ze strony powoda dobrowolnego ich zaliczenia, pozwany może dochodzić w innej właściwej drodze prawnej. Nie będzie stała temu na przeszkodzie prawomocność wyroku, gdyż orzeczenie prawomocne nie wyłącza możliwości uwzględnienia okoliczności faktycznych, które powstały dopiero po zamknięciu rozprawy. Okoliczności takie nie mogą wprawdzie prowadzić do uchylecia prawomocnego wyroku, do czego brak jest podstawy, gdyż rozstrzyga on na podstawie stanu faktycznego, ukształtowanego do chwili zamknięcia rozprawy. Uwzględnienie skutków, wypływających ze zmienionego stanu faktycznego może być uzyskane w drodze negatywnego powództwa o umorzenie egzekucji (art. 566 kpc.). Jedno i drugie powództwo nie narusza prawomocności orzeczenia zapadłego w poprzednim procesie.

Z tych względów skarga kasacyjna została oddalona.

Wyjaśnienia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z zakresu prawa pracy

UMOWA O PRACĘ

Rozp. Prez. Rzpłitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 323) — wraz z późniejszymi zmianami

do art. 2.

W związku z zapytaniem, czy konserwatora maszyn piszących i księgujących można uważać za pracownika umysłowego w rozumieniu powyższego rozporządzenia, a to z uwagi na fakt, że posiada on dyplom mistrzowski, kieruje pracą dwóch podległych mu pracowników i ponosi odpowiedzialność za jakość ich pracy, przy tym jednak wykonuje osobiście czynności przy konserwacji skomplikowanych maszyn,

MP i OS w piśmie z dnia 3. III. 1951 r. Nr Po. 11c—17/51 wyjaśniło co następuje:

„MP i OS komunikuje, że stan faktyczny, dotyczący rodzaju i zakresu czynności wykonywanych przez konserwatora maszyn, nie uzasadnia, zdaniem Ministerstwa, zaliczenia takiego pracownika do kategorii pracowników umysłowych.

Posiadanie dyplomu mistrzowskiego, samo przez się, nie nadaje pracownikowi charakteru pracownika umysłowego, a czyni go jedynie pracownikiem kwalifikowanym w danym zawodzie.

Nadzorowanie pracy podległych konserwatorowi pracowników nie stanowi kierownictwa pracą w zakładzie pracy lub jego oddziałach,

w rozumieniu art. 2 pkt. 1 rozporządzenia z dn. 16. III. 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych, lecz jedynie kierownictwo pomocą, udzielaną mu w jego własnej pracy fizycznej.

Wysilek umysłowy przy wykonywaniu czynności konserwatorskich nie może mieć, zdaniem Ministerstwa, znaczenia decydującego w omawianej kwestii, gdyż prawie każda praca fizyczna wymaga pewnych czynności o charakterze pracy umysłowej“.

do art. 25.

W związku z zapytaniem:

- 1) czy umowa o pracę w okresie próbnym może być rozwiązana z upływem tego okresu, jeśli pracownik zachoruje w trzecim miesiącu okresu próbnego;
- 2) czy umowa o pracę zawarta na czas oznaczony (2 miesiące) może być rozwiązana po upływie czasu, na który była zawarta, jeśli pracownik zachoruje przed upływem tego czasu.

MPIOS w piśmie z dn. 5. II. 1951 r. Nr Po. 11c—7/51 udzieliło następujących wyjaśnień: „MPIOS komunikuje, że w przypadku, gdy pracownik umysłowy zachorował w okresie próbnym (np. w 3-cim miesiącu tego okresu) powinien otrzymać od pracodawcy wynagrodzenie przez okres trzech miesięcy, chyba że umowa o pracę uległa rozwiązaniu z upływem trzymiesięcznego okresu próbnego lub z upływem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia, dokonanego przed zachorowaniem pracownika. Wówczas pracownikowi służy prawo do wynagrodzenia do czasu rozwiązania umowy.

W przypadku gdy pracownik umysłowy, z którym zawarto umowę na czas określony (np. na 2 miesiące) zachorował po upływie pewnego czasu (np. po 1 i 1/2 miesiąca) umowa o pracę ulega rozwiązaniu z upływem okresu czasu, na który była zawarta. Wynagrodzenie służy pracownikowi do czasu rozwiązania umowy o pracę (tj. do upływu 2 miesięcy).

Powyzsze wynika z przepisów art. 19 rozporządzenia z dn. 16. III. 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 35, poz. 323 i z 1939 r. Nr 71, poz. 476)“.

Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 46.)

do art. 76.

W związku z zapytaniem, czy w razie powołania pracownika, zaangażowanego na okres próbny, na ćwiczenia wojskowe, umowa o pracę może być rozwiązana w tym okresie, wzgl. z jego upływem, MP i OS po porozumieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej udzieliło następujących wyjaśnień (pismo z dn. 28. II. 1951 r. Nr Po. 11c—6/51):

„W myśl art. 76 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym z dnia 4 lutego 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr 6 poz. 46), w okresie między powołaniem do służby wojskowej a jej odbyciem stosunek służbowy lub stosunek pracy nie może być przez pracodawcę wypowiedziany, ani bez winy pracownika rozwiązany; postanowienia umowne z tym sprzeczne są nieważne.

Przepis powyższy ani też dalsze przepisy ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym nie ograniczają niemożności wypowiedzenia i rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę z pracownikiem powołanym do odbycia służby wojskowej tylko do umów o pracę zawartych na czas nieograniczony. Należy w związku z tym przyjąć, że przepis powyższy (art. 76 ust. 1) dotyczy wszelkiego rodzaju umów o pracę, a zatem również umów zawartych na okres próbny.

Przypadki, w których ograniczenia pracodawcy co do wypowiedzenia i rozwiązania umowy o pracę nie będą miały zastosowania, ma zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. określić rozporządzenie Rady Ministrów. Rozporządzenie to nie zostało dotychczas wydane.

Do czasu wydania wymienionego rozporządzenia wykonawczego i objęcia nim ewent. również umów zawartych na okres próbny, należy przepis art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. stosować w każdym przypadku bez względu na rodzaj zawartej umowy o pracę, a więc również do umów zawartych na okres próbny. Umowy te nie mogą być wypowiedziane i nie ulegają też rozwiązaniu w czasie odbywania służby wojskowej. Po odbyciu służby wojskowej pracownik wraca do zakładu pracy, w którym pracował przed powołaniem go do służby wojskowej (na ćwiczenia wojskowe) i przystępuje do pracy w tym samym charakterze w którym pracował poprzednio. Jeżeli zatem pracownik został powołany na ćwiczenia wojskowe w okresie próbnym, przerwany wskutek powołania pracownika na ćwiczenia wojskowe okres próbny biegnie dalej tak długo, dopóki łączny okres pracy pracownika przed powołaniem go na ćwiczenia wojskowe i po odbyciu tych ćwiczeń nie wyczerpie umownego okresu próbnego.

W związku z powyższym, w przypadku podanym w nadesłanym w odpisie piśmie Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 22. I. 1950 r. Nr 11/0—51, należałoby przyjąć, że pracownik, z którym zawarto umowę na trzymiesięczny okres próbny i który po przepracowaniu 21 dni został powołany na ćwiczenia wojskowe i po odbyciu tych ćwiczeń powrócił do pracy, — jest nadal pracownikiem w okresie próbnym przez 2 miesiące i 9 dni. W tym okresie mogłyby zatem strony zgodnie z art. 25 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umy-

słowych rozwiązać umowę po uprzednim dwutygodniowym wypowiedzeniu. Powyższe mogłyby oczywiście mieć zastosowanie tylko w tym przypadku, jeżeli strony po powrocie pracownika z ćwiczeń wojskowych nie uznały okresu próbnego za wyczerpany i nie zawarły umowy na czas nieokreślony“.

CZAS PRACY

Ustawa z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 94, poz. 734) — wraz z późniejszymi zmianami

do art. 16.

Na zapytanie czy wzamian za pracę w godzinach nadliczbowych może być stosowany ekwiwalent w formie wolnych dni MP i OS pismem z dnia 31. I. 1951 r. Nr Po. 12c—215 wyjaśniono co następuje:

„MP i OS komunikuje, że jeśli pracownik zatrudniony w godzinach nadliczbowych otrzymuje w zamian taką samą ilość wolnych godzin od pracy, a nadto normalną zapłatę za godziny wolne od pracy, to nie przysługuje mu prawo żądania dodatkowego wynagrodzenia zwiększonego o 50 wzgl. 100%. Pracownik bowiem za zwiększony wysiłek przy pracy nadliczbowej otrzymuje dostateczny ekwiwalent w postaci wolnego czasu oraz zapłaty za ten wolny czas, co należałoby traktować jako wypłacenie wynagrodzenia zwiększonego o 100%. Jeśli natomiast pracownik otrzymujący w zamian za pracę w godzinach nadliczbowych wolne godziny od pracy nie otrzymuje wynagrodzenia za te godziny, służy mu prawo do dodatkowego wynagrodzenia, obliczonego w myśl art. 16 ustawy o czasie pracy.

Jednocześnie Ministerstwo zaznacza, że praca nadliczbowa może być stosowana jedynie w przypadkach przewidzianych przez ustawę, przy czym dobową normą pracy nadliczbowej nie może przekraczać 4 godzin (art. 8 pkt. b) ustawy o czasie pracy) z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 8 pkt. a) ustawy“.

URLOPY PRACOWNICZE

Ustawa z dnia 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1949 r. Nr 47, poz. 365) — z późniejszymi zmianami

do art. 4.

W związku z zapytaniem jaki urlop przysługuje pracownikowi umysłowemu, który:

- 1) rozpoczął pracę w przedsiębiorstwie w pierwszym półroczu danego roku kalendarzowego, po upływie 6 miesięcy nabył prawo do dwutygodniowego urlopu i a) wykorzystał wspomniany urlop, b) nie wykorzystał tego urlopu;
- 2) pracownik rozpoczął pracę w przedsię-

biorstwie w drugim półroczu roku kalendarzowego;

- 3) pracownik rozpoczął pracę z dniem 1 stycznia danego roku kalendarzowego;

MP i OS w piśmie z dnia 23. I. 1951 r. Nr Po. 13c—3/51 udzieliło następujących wyjaśnień:

„MP i OS komunikuje, że przy rozstrzygnięciu kwestii urlopów wypoczynkowych pracowników umysłowych należy brać pod uwagę, oprócz przepisów art. 2 ust. 4 ustawy o urlopach, również przepisy § 16 rozporządzenia z dnia 11 czerwca 1923 r. w przedmiocie wykonywania ustawy z dnia 16. V. 1922 r. o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr 62, poz. 464).

O ile chodzi o przypadki nie wykorzystania przez pracownika urlopu we właściwym czasie, należy rozróżniać przypadek nie wykorzystania urlopu z własnej woli pracownika oraz przypadek, w którym pracownik nie wykorzystał urlopu z przyczyn, dotyczących kierownictwa zakładu pracy. W pierwszym przypadku należy przyjąć, że pracownik zrezygnował z uprawnień urlopowych, w drugim zaś pracownikowi służy prawo do odpowiedniego ekwiwalentu pieniężnego, jeżeli nie ma możliwości udzielenia mu urlopu w późniejszym czasie.

Ponadto przy rozstrzygnięciu omawianej kwestii należy mieć na względzie, że przepisy ustawy o urlopach i rozporządzenia wykonawczego przewidują jedynie dwutygodniowe lub miesięczne urlopy pracowników umysłowych, zależnie od przepracowanego okresu czasu, nie operują natomiast pojęciem urlopów szesnastodniowych lub w innych rozmiarach.

W świetle powyższych zasad należałoby szczególnie w kwestii rozstrzygnąć w sposób następujący:

Jeżeli pracownik umysłowy rozpoczyna pracę w pierwszym półroczu danego roku kalendarzowego (po 1 stycznia), należy mu udzielić po przepracowaniu sześciu miesięcy dwutygodniowego, a po przepracowaniu roku miesięcznego urlopu. Okoliczność wykorzystania lub niewykorzystania urlopu przez pracownika po półrocznej pracy została omówiona wyżej.

W przypadku, gdy pracownik umysłowy rozpoczyna pracę w drugim półroczu danego roku kalendarzowego, służy mu prawo do półrocznej pracy do dwutygodniowego urlopu, zaś po rocznej pracy do dalszego dwutygodniowego urlopu.

Jeżeli pracownik umysłowy rozpoczyna pracę z dniem 1 stycznia danego roku kalendarzowego i po półrocznej pracy wykorzystał dwutygodniowy urlop służy mu prawo do dalszego dwutygodniowego urlopu z upływem danego roku kalendarzowego. Niezależnie od tego, w ciągu następnego roku kalendarzowego pracownikowi służy prawo do miesięcznego urlopu“.